

Aloite: Velkaantuneiden nuorten aseman parantaminen

Nuorten taloudellinen tilanne on merkittävästi huonontunut 2000-luvun lopussa ja edelleen 2010-luvulla. Velkaantuminen merkitsee nuoren kohdalla erityistä syrjäytymisvaaraa. Erityisen vaikeassa asemassa on ammattia vailla oleva nuori, joka on velkaantunut. Nuoret syyttävät usein ongelmistaan ensisijaisesti itseään ja häpeävät velkakierrettään. Meidän on toimittava ennen kuin ylivelkaantumista koskevien järjestelmien ulkopuolelle jääneet tuhannet nuoret syrjäytyvät kokonaan yhteiskunnasta. Voimme puuttua nuorten velkaantumiskierteeseen niin järjestelmätason muutoksin kuin myös nuorten talousosaamista kasvattamalla, jos vain tahdomme.

Vuonna 2015 tuli voimaan yksityishenkilön velkajärjestelystä annetun lain (57/1993, VJL) osittaisuudistus. Yhtenä painopisteenä uudistuksessa oli nuorten aseman parantaminen. Uudistusta koskevassa hallituksen esityksessä (HE 83/2014 vp) todetaan, että nuorten harkintakyky velanotossa saattaa olla puutteellinen. Esityksessä viitataan niin sanottuihin pikaluottoihin (pikavippeihin), jotka ovat aiheuttaneet voimakkainta velkaantumista alle 25-vuotiaiden nuorten ryhmässä. Tästä toteamuksesta huolimatta nuoret, joilla on suhteessa muihin ikäluokkiin runsaasti laskuja ja vippejä sekä rikosperusteista velkaa, jäävät edelleen helposti velkajärjestelyn ulkopuolelle. Velkajärjestelyyn pääsemisen esteet ovat suomeksi sanottuna nuorelle henkilölle liian korkealla.

Nykyisen velkajärjestelylain ongelmana ovat edelleen velkajärjestelyn esteperusteiden jäykkyys, järjestelyyn pääsemisen korkea kynnyks sekä maksuohjelman kannustavuuden puuttuminen ja epämääräinen kesto. Koska nuorten henkilöiden kohdalla nämä ongelmat korostuvat, **esitämme, että SDP ottaa vahvemmin tavoitteekseen nuorten velkaantuneiden ongelmien ratkaisemisen kokonaisvaltaisesti.**

Olisi tärkeää, että **velkajärjestelylaissa otettaisiin pohjaksi nuorisolain 2§:n tavoite “tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja”.** Se, että velallinen on nuori, on jo ensiarvoisen tärkeä peruste erityishuomiolle lainsäädännössä – näin toimitaan muuallakin lainsäädännössä, kuten laissa nuorista työntekijöistä ja rikoslaissa.

Nuorten veloista osaa koskee usein esteperuste. Kyse voi olla piittaamattomasta tai vastuuttomasta velkaantumisesta (pikaluotot ja kulutusluotot) tai rikosperusteisista saatavista. Vuonna 2015 voimaan tulleesta uudistuksesta huolimatta estepykälä (VJL 10 §) on yhä ongelmallinen nuoren kannalta, sillä ikä on lisätty huomioon otettavaksi seikaksi pykälän yhdestätoista kohdasta vain yhteen niistä (VJL 10 § 7 kohta). **Kun arvioidaan, onko jokin velkajärjestelyyn pääsemiseksi oleva esteperuste käsillä, tulisi arvioinnissa yleisesti ottaa huomioon henkilön nuori ikä.**

Vaikka vuoden 2015 uudistuksessa kiinnitetäänkin huomiota velallisen ikään, velallisen koulutuksen tai ammattitaidon puuttuminen on jäänyt kokonaan huomioimatta. Vaikka ammattia vailla oleva työtön nuori saavuttaisi täydellisen velattomuuden maksuohjelman päätteeksi, ei ole takeita, että syrjäytyminen estyy. Nykyjärjestelmässä opiskelu maksuohjelman aikana voidaan katsoa nimittäin myötävaikutusvelvollisuuden rikkomiseksi, koska velallinen ei ole silloin työmarkkinoiden käytettävissä (VJL 7 §). **Opiskelu tulisi edellä mainittujen seikkojen takia rinnastaa ammattia vailla olevan nuoren kohdalla työssä käyntiin.**

Kouluttautumista ja ammatinhankkimista ei saisi estää, vaan siihen tulisi aktiivisesti kannustaa. Nykyjärjestelmässä riskinä on, että viiden vuoden nollaohjelma passivoittaa velallisen. Ongelma koskee kaikkia velallisia, mutta korostuu nuoren henkilön kohdalla. **Kannustava maksuohjelma on siksi perusteltua ottaa käyttöön kaikkien velallisten kohdalla, ja erityisen merkittävä se olisi nuorten syrjäytymisen ehkäisemisessä.**

Sosialidemokraattiset Nuoret ry esittää, että SDP

1. ottaa vahvemmin tavoitteekseen nuorten velkaantuneiden ongelmien ratkaisemisen kokonaisvaltaisesti: ja
2. pyrkii ottamaan huomioon konkreettiset ratkaisuehdotukset velkaantuneiden nuorten aseman parantamiseksi;
 - a. velkajärjestelylaissa otetaan pohjaksi nuorisolain 2§:n tavoite “tukea nuorten kasvua, itsenäistymistä, yhteisöllisyyttä sekä niihin liittyvää tietojen ja taitojen oppimista sekä parantaa nuorten kasvu- ja elinoloja”;
 - b. kun arvioidaan, onko jokin velkajärjestelyyn pääsemiseksi oleva esteperuste käsillä, tulisi arvioinnissa yleisesti ottaa huomioon henkilön nuori ikä;
 - c. ammattia vailla olevan nuoren opiskelu velkajärjestelyn maksuohjelman aikana rinnastetaan työn tekemiseen: ja
 - d. otetaan käyttöön kannustava maksuohjelma, jossa työn tekeminen maksuohjelman aikana lyhentäisi maksuohjelmaa jokaiselta suorituskuukaudelta.